

Fugle- vennen

Din naturkontakt
Vår 2013

Du tror det ikke
før du får se det!
Forskernes favorittfugl
Slik stopper du kattene!
Her er NOF-kontoret

Med nebbet mot nord

Nå er det like før trekkfuglene er her igjen. Midt i april pleier de første låvesvalene å vise seg helt sydvest i Norge. Deretter går det slag i slag, og i løpet av noen hektiske uker fylles naturen med sommergjester fra tropisk regnskog, savanner, halvørken og sumpmarker.

Dette er den mest intense tiden av året for en fuglekikker, og også en krevende tid. Nye farger og mønstre og ikke minst et mangfoldig kor av nye fuglesanger å forholde seg til. Våren er både en utfordring og en berikelse. Bruk den godt. God vår i naturen!

Foto: Roar Solheim

Alltid noe nytt i naturen

Foto: Roar Solheim.

Denne vinteren har vi fått meldinger fra hele Sør-Norge fra folk som har sett haukugle. Den er lett å oppdage der den sitter i toppen av et tre og speider etter bytte. Haukuglene kan streife langt på leting etter områder der det er mat å finne. Et år kan de hekke tallrikt hos oss, så kan de nesten være borte noen år. Kanskje er de langt inne i finske eller russiske barskoger. Haukugler ringmerket i Norge er funnet igjen nær Moskva.

Mange har ringt eller lagt inn observasjoner av haukugle i løpet av høsten, men nå når denne lederen skrives i mars så er det mange som fortsatt ser haukugler i naturen der de bor. Helt spesielt er det at folk ser mange haukugler i lavlandet i Akershus og Østfold. Mindre overraskende er meldinger fra høyereliggende strøk i Hedmark og Oppland, der ugle normal er mer vanlige. At ugle fortsatt holder til i området i mars er spennende. Mange melder om musespor på snøen. Ser vi en liten oppgang? Fuglefolket

er vel «litt rare» på den måten at vi gleder oss over musespor på snøen. Blir det hekking i kassene våre?

Senvinteren er tida for å sjekke over både store og små kasser og rense ut gammelt reirmateriale. Noen nye kasser bør henges opp, og så venter vi med spenning. Kommer fluesnapperen i år også? Når du leser denne lederartikkelen er nok fluesnapperne allerede på vei mot Norge. Vi tror de bruker rundt to måneder på trekket. Leilighetene må være i orden når de dukker opp hjemme hos deg i april-mai.

Oppslutningen om hagefugltellingen var rekordstor i vinter. Vi er mange som har omsorg for og glede av småfuglene gjennom vinteren. Men husk, sørg for at det er mat å finne også når bokfink og bjørkefink kommer trekkende. Kast gjerne litt frø på snøen og du får mange fine opplevelser når de fargerike fuglene dukker opp.

I år har NOF-organisasjonen gjennomført en omlegging av kontingentstrukturen. Dette for å få et mer helhetlig system og en mer slagkraftig organisasjon. Vi håper du er fornøyd med ordningen slik den har blitt for deg. Fuglene trenger alle som kan følge med og varsle når det er mindre fugl enn vanlig eller når naturmiljøer står i fare for å bli ødelagt.

Vi har utviklet et nytt studiehefte, *Fugleskole*. Vi håper å få i gang mange studieopplegg for både barn og voksne i løpet av året, og i denne sammenheng trenger vi dere som lenge har studert fuglene og som kan mye om fuglene i nærmiljøet.

God vår!
Roar og Trond

Innhold

	side
Med nebbet mot nord	2-3
Alltid noe nytt i naturen	4
Årets fugl: lomvi	5
Spørsmål og svar	6-7
Du tror det ikke	
før du får se det!	8-9
Forskernes favorittfugl	10-13
Slik stopper du kattene!	14-15
Fuglekasseprosjekt ved	
Brekås skole	16-17
Dette er NOF-kontoret	18-19
Fuglevenner:	
Fuglene i Anes liv	20-21
Hagefugltellingen 2013	22-24
Mine natursider	25-29

Fuglevennen

kommer ut med to nummer i året; ett om våren og ett om høsten.

Fuglevennen er en del av medlemskapet i Norsk Ornitologisk Forening (NOF).

Medlemskap kan tegnes via hjemmesiden

www.fuglevennen.no

eller ved å ringe 73 84 16 40.

Har du spørsmål, eller stoff til *Fuglevennen*, send dette til:

Norsk Ornitologisk Forening
Sandgata 30B, 7012 Trondheim
tlf.: 73 84 16 40
fax: 73 84 16 41

e-post: fuglevennen@birdlife.no

Redaksjonen i *Fuglevennen*:

- * Roar Solheim (ansvarlig redaktør)
Agder naturmuseum og botaniske hage
- * Trond Vidar Vedum
Høgskolen i Hedmark, avd. for lærerutdanning
- * Magne Myklebust
Norsk Ornitologisk Forening
- * Morten Ree
Norsk Ornitologisk Forening
- * Otto Frengen, Trondheim.

Bildebearbeiding, layout og uttegning:
Roar Solheim.

Forside: Svarthvitfluesnapper hann.
Bakside: Rødstrupe.
Begge fotografier: Roar Solheim.

Fuglevennen 2013 årg. 10 nr 1.
ISSN 1504-0623

Samarbeids- partnere

Agder Naturmuseum og
Botaniske Hage

– www.naturmuseum.no

Høgskolen i Hedmark

– www.hihm.no

Nettverk for miljølære

– www.miljolare.no

Gamle Fugle- vennen på nett!

Hvis du ikke har de tidligere utgavene av Fuglevennen, så kan du lese dem på nettet. Gå inn på nettsiden

Fuglevennen.no

så finner du Fuglevennen for årene 2004-2011.

Årets fugl - lomvi

Lomvien er valgt til årets fugl i 2013. Denne alkefuglen er kritisk truet som hekkefugl langs norskekysten. I løpet av de siste 30 årene har bestanden hatt en dramatisk tilbakegang. På øya Runde har nedgangen vært så stor som 98-99 % i denne perioden, og tilbakegangen har akselerert det siste tiåret.

Langs hele Norskekysten hekker det kanskje omkring 15 000 par med lomvi. På Bjørnøya hekker den største delen av bestanden, med omkring 100 000 par.

Lomvien trues av at vi mennesker fisker opp viktige næringsarter som lodde og tobis. Utsultede ungfugler av lomvi som blåser inn over fastlandet på høsten, er et tegn på at ikke alt står bra til.

Lomvi som drukner i fiskegarn er et annet problem for denne arten. Det er voksne fugler som er utsatt for dette, og gjerne før starten av årets hekkesesong. Oljesøl kan også ramme lomvibestandene hardt.

Foto: Roar Solheim.

Spørsmål og svar

Hvis du lurer på noe om fuglekasser, fugleforing eller fuglenes liv, så ta kontakt med Fuglevennen. Vi i redaksjonen forsøker å gi svar og råd. Du kan også gå inn på *Spør en ornitolog* på våre hjemmesider www.fuglevennen.no

Når et spørsmål og svar fra nettsidene kan være av interesse for Fuglevennens lesere, kan det bli gjengitt her i bladet.

Finner svartmeisen mat på bakken?

Vi driver med et prosjekt på skolen (Høyskolen i Hedmark) der vi har tatt for oss fugler på fuglebrettet. I våre resultater kom det frem at svartmeis sjeldent var nede på bakken. Har du noe godt svar på hvorfor, eller er det bare tilfeldig for våre data?

Sebastian Joten Langsjøvold

Interessant observasjon, som det ikke er lett å gi svar på - det må i alle tilfeller bli spekulativt. Svartmeisen finner helst føde mellom nålene og ute i greinverket på bartrær, og dette kan være en grunn til at dere sjelden ser svartmeis på bakken. Imidlertid hender det at svartmeis legger ut på trekk om høsten, og mange ender da helt ute ved kysten, i løvtredominert landskap. Da hender det nok oftere at også de kan sitte på bakken.

Var fuglen forvirret?

Fotografier s 6-7: Roar Solheim

I desember så jeg en ganske stor fugl på den andre siden av gaten bak nettinggjerdet til naboen. Den hadde rødlig, brun kropp med lang, tynn hals med en hvit ring, og noe mørkere hode. Fuglen løp frem og tilbake inntil nettinggjerdet med hodet rakt til værs. Jeg tenkte at det kunne være ei røy, men den var ikke så spettete i fargen. Den virket mer ensfarget. Jeg fikk filmet den så vidt fra avstand og gjennom vinduet. Jeg forsøkte å nærme meg ute for å se om den var skadet, men da ble den skremt og løp av sted. Tenkte kanskje den var skadet siden den da ikke fløy opp. Burde jeg tatt kontakt med viltnevd, eller er ikke det vanlig å gjøre når en mistenker at en fugl kan være skadet?

Mona Gangnæs

Finner fuglene igjen maten de lagrer?

Jeg har hyppige besøk av spettmeisen på brettet. Den er en arbeidssom fyr og hamstrer solsikkefrø. Finner den igjen maten, og når leter den maten opp igjen?

Arne Hjelmtvedt

Ja, fugler har et helt fantastisk romminne. De kan trolig huske tusenvis av

Du har nok sett en fasan som forsøkte å komme forbi gjerdet. De vil ofte heller løpe på bakken enn å fly, så det du så var helt vanlig adferd hos fasaner. Når de støter på et gjerde, går de ofte fram og tilbake for å lete etter en åpning å smette gjennom, akkurat som de ville gjort dersom dette var naturlig vegetasjon. Eneste forskjell er at da finner de som regel til slutt en åpning. Her har nok ikke viltnevd noe å gjøre. Dersom du mistenker at en fugl er skadet, bør du forsøke å få kontakt med lokale fuglefolk. De vil som regel ha nok erfaring til å kunne vurdere om dette er en skadet fugl, eller om fuglen oppfører seg normalt.

hjemmesteder, men selvfølgelig glemmer de noen. Det er denne glemselen som bassel og eik drar nytte av, når de "lokker" natteskriker og nottekråker til å gjemme store natter i bakken. Noen fugler dør jo også i løpet av vinteren, og da blir frøene liggende og kan spire neste vår. Spettmeisen bruker mye av de lagrede solsikkefrøene som startfor når de går til bekking (altså ikke som mat til ungene sine, men til de to voksne fuglene).

Frøblandinger og matsøl

Jeg bor ved skogen og har stor glede av å fore villfuglene. De får villfuglblanding, solsikke, nøtter, matfett og kokosnøtt. Problemet er at de roter veldig i frøene og mye blir liggende på bakken. Er ikke kvaliteten god nok? Hvilken leverandør av frø er best?

Ingrid Berger

Problemet med frøblandinger er at fuglene først spiser de frøene som er mest energirike, eller som er lettest å spise for den enkelte fugleart. Da vil fuglene rote vekk de frøene de IKKE vil ha, for å få tak i de foretrukne frøene. Derfor bør du ikke bruke villfuglblandinger dersom søl på bakken er uønsket, men rene fortyper i adskilte automater. Jordnøtter er ofte et veldig bra tilbud som ikke gir så mye bakkesøl.

Bør jeg bygge fuglekasser som rekkehus?

Hei,
Vi tenkte å bygge en blokk eller et rekkehus til småfugler. Hva slags fugl kan komme til å benytte seg av dette? Vi kunne tenkt oss å bygge det for meisefugler (blåmeis, spettmeis, kjøttemeis ol.). Kan det lønne seg å lage litt forskjellige størrelser på hullet? Tror du småfugl vil bo der eller blir det for nær naboene?

Mvh Marit Hansen

Vi anbefaler sterkt at du IKKE bygger fuglekasser i blokk/rekkehusform, men kun som enkeltkasser som kan henges opp unna hverandre. Dette fordi de fleste hullrugeterne er territorielle, og ikke godtar noen andre tett innpå seg. Dermed blir de andre boligene bortkastede reirhull. Ett annet problem er at f. eks. kjøttmeis som begynner å bruke et hull i en slik rekkebolig, gjerne blir forvirret og starter reirbygging i flere av hullene, før den klare å bestemme seg for bare ett av dem. Dermed kaster fuglen bort viktig energi på overdreven bygging. Derfor: Rekkehus er KUN for mennesker, ikke for fugler.

Hvorfor roper uglene om vinteren?

Hei!

Vi har en ugle som bor i skogen ved huset vårt. I den forbindelse har det dukket opp noen spørsmål. Er ugler flokkdyr? Vi har en følelse av at det bare er én ugle som ”bor” her. Om det ikke er det, hva er grunnen til ”ropingen” om natten? Er det for å lokke til seg bytte?

S.R.

Nei, ugler er ikke flokkdyr. De holder seg stort sett for seg selv, eller i par. Jeg tipper at det er kattugle du har som nabo, og da kan det være en enkelt fugl som forsøker å lokke til seg en make. Det kan også være et par som er etablert. Da roper de både for å si i fra til andre ugler (naboer og omstreifende ungfugler) at territoriet er opptatt, og de roper til hverandre som en del av kontakten seg imellom. Hvis det er bra med mus i området, kan hannen begynne å rope som initiativ til parring og bekkestart allerede sent på høsten, og gjennom vinteren fram til egglegging.

Vintersidensvans

I Ålen i Sør-Trøndelag observerte vi i jula en flokk med sidensvans i hagen, og det var fremdeles registrert noen få i januar på nype (*Rosa rugosa*-hekken). Overvintrer de vanligvis i Sør-Trøndelag? Det ser ut til at de liker rognebær og nype svært godt.

Anne Brattås Steen

Sidensvansene kan overvintere i hele Norge, men hvor lenge de blir i et område er avhengig av hva de kan finne av mat. På senvinteren er det ofte tomt med bær mange steder, slik at de må begynne å spise knopper, skudd og lignende. I ekstreme tilfeller kan de faktisk også spise rester fra ekskrementer etter andre dyr!

Du tror det ikke
før du får se det!

Foto: Elin Kull Pheiff, Thorkildsen.

Daglig kommer det inn spørsmål til Fuglevennsidene på nettet med bilder av fugler som observatøren trenger hjelp til å artsbestemme. Som regel klarer de som svarer å finne fram til riktig svar. Oftest er det hjemmekjente fugler som rapporteres. Men av og til må en sperre opp øynene for å sjekke om man ser riktig. I januar kom en slik melding. Da rapporterte Elin Kull Pheiff Thorkildsen fra Fredrikstad om en høyst uvanlig brettgjest. Men det beste var at hun også kunne sende oss bilder av sin uvanlige observasjon. Hvis ikke, er det ikke sikkert at vi helt hadde trodd det vi leste. Her er hennes rapport:

Hei!

I to vintre på rad har vi hatt besøk av denne fuglen. Jeg er usikker på om den har vært burfugl en gang i tiden og stukket av, eller om det er en vill papegøye som har kommet litt ut av kurs. Disse er jo ganske tilpasningsdyktige, og så lenge de har mat greier de seg har jeg lest. I tillegg til fuglefrøblanding med nøtter og fettballer, har jeg brukt en liten formue på parakittblanding av og til, samt mye frukt (epler, pærer osv.). Den har slått seg sammen med skjærefamilien vi har i hagen. Når papegøyen kommer på fuglebrettet, kommer skjærene og sitter under brettet og venter på at den kaster mat ned til dem hvis det er tomt på bakken. Det er artig å følge med på. Småfuglene er ikke redde for papegøyen, men jeg syns synd på den, for hele sommeren sitter den og skriker høyt i trærne, kanskje etter andre parakitter? Om vinteren skriker den i hagen om morgenen hvis det er tomt på matfatet, og da er jeg ute på et blunk med ny ladning. Jeg kommer tre meter inn på den. Hvordan tror du det vil gå med denne parakitten?

Med vennlig hilsen
Elin Kull Pheiff Thorkildsen

Foto: Elin Kull Pheiff Thorkildsen.

Dette er en papegøye som kalles halsbåndparakitt på norsk. Opprinnelig utbredelse er i et belte tvers over Afrika sør for Sabelsonen, samt i og omkring India. Fordi denne arten er populær som burfugl, har den spredt seg kraftig ut over sine opprinnelige levesteder. Nå finnes det

Foto: Rour Solheim.

store bestander av halsbåndparakitter rundt Middelhavet, og i parker og byer så langt nord som i England, Nederland og Tyskland. Fuglen på bildet under er fotografert så nylig som 20. februar i Amsterdam i Nederland. Små flokker på 4-5 slike papegøyer fløy skrikende omkring i tretoppshøyde flere steder i byen, selv på en hustrig og kald februar dag. Det viser at selv fugler som vi forbinder med tropiske strøk, faktisk kan klare seg i kaldere klima bare de finner nok mat.

Hvorvidt fuglen i Fredrikstad har rømt fra et bur i Norge, eller spredt seg fra Tyskland, er ikke godt å si.

I november 1987 dukket det også opp en halsbåndparakitt på en forplass da det lå snø på bakken. Det skjedde på Ridabu i Hamar. Fuglen ble forsøkt fanget, men uten hell. Den ble ikke sett utover vinteren, slik som fuglen i Fredrikstad.

Red.

Forskernes favorittfugl

Fotografert s. 10-11 i: Roar Solheim.

Visste du at svarthvitfluesnapper er en av forskernes favorittfugler? I alle fall hvis en skal dømme etter hvor mange vitenskapelige artikler som er skrevet om denne fuglens liv. Et nettsøk avslører 78 600 treff på *Pied Flycatcher*, artens engelske navn, mens dens vitenskapelige navn *Ficedula hypoleuca* gir 24 400 treff. Tore Slagsvold, som er professor i biologi ved Universitetet i Oslo, er en av dem som har studert fluesnapper gjennom en årrekke. Han har skrevet mer enn 60 vitenskapelige arbeider om denne fuglen.

Svarthvitfluesnapperen er en enkel fugl å studere fordi den er en hullruget. Den er helt avhengig av gamle spettehull som reirplass, og fuglekasser gir fluesnapperen et bra alternativ. Akkurat det vet Tore Slagsvold godt, for han har mer enn 1000 småfuglkasser hengende ute i skogstrakter i Sørkedalen og i Bærumsmarka utenfor Oslo. Det er både svarthvitfluesnapper, kjøttmeis og blåmeis som benytter kassene. Selv om det er meisene som får mest av hans oppmerksomhet nå for tiden, så startet kassestudiene med fluesnapperne i 1968.

Fluesnapperen kom i fokus i mange forskningsmiljøer tidlig på 1980-tallet. Da var det særlig hannfuglens tendens til å ha flere hunner som sto i fokus. Dette kalles polygami, og fenomenet er utbredt hos flere fuglearter.

En fluesnapperhann som har fått seg en hunn i én kasse, kan forsøke å synge ved en annen kasse for å tiltrekke seg hunn nummer to. Men dette skjer ofte lenger vekk enn i naboterritoriet. Mens svenske forskere mente at hannen stakk seg vekk for å lure den nye hunnfuglen til å tro at han var en ungkar, viste Tore Slagsvold og hans forskergruppe at det var hunnenes aggressive oppførsel som var

den mest sannsynlige forklaringen. Hvis hunn nummer én oppdager at hannen hennes synger ved en nabokasse, jager hun unna en hver annen hunnfugl som nærmer seg. Dette gjør hun for å hindre konkurranse om hannens innsats i å fore både henne og ungene hennes. Dermed må hannfuglen fly lenger vekk for at den første hunnen ikke skal følge etter og jage vekk hunn nummer to. Selv om hunn nummer to får mindre hjelp av hannen enn den første, kan det være bedre for henne å få frem noen unger enn ikke å hekke i det hele tatt.

Tore Slagsvold ved en av sine mange småfuglkasser. Kassene henger lavt for at de skal være lette å sjekke. Det er forståelig, når omkring 1000 kasser må sjekkes!
Under: Fulllagt kull med egg av svarthvit fluesnapper.

Foto: Jon Bekken.

Når en fluesnapperhann har funnet et riktig reirhull, synger han og forsøker å lokke til seg en hunn. Mens hannen tar hvilken som helst hunn som slår seg ned, er hunnene mer kresne. Brunfargede hanner (til venstre) er mindre ettertraktet enn de sorte, men en brun hann med god reirplass er bedre enn en sort med dårlig reirplass.

Foto: Bjørn Aksel Hjerpe.

Hannene hos svarthvitfluesnapper varierer i farge, fra nesten hunnlig brune til skarpt sort-og-hvit fjærdrakt. Hunnfuglene foretrekker de sorte hannene som partner, dersom en slik er ledig. Først hvis det er mangel på slike hanner med et passende reirhull, velger hun en brun hann. Hvorfor finnes det da brune hanner? Årsaken ligger trolig i at de sorte hannene er langt mer utsatt for å kunne bli tatt av spurvehauk. Blant de brune hannene som ble studert, ble ingen tatt av hauk i hekketiden. Dermed har de brune fuglene kanskje bedre kamuflasjefarger enn de sorte, kontrastrike hannene.

Det er veldig stor konkurranse mellom hunnfuglene i å skaffe seg en god hann. Ved å videofilme alle hannene i et kassefelt og kassene de hekket i, klarte Tore Slagsvold og kolleger å finne ut at en tredjedel av hunnfuglene slo seg ned hos den første ledige hannen de fant. Dersom en hunn besøkte to eller flere hanner, og en av disse hadde en annen hunn fra før, så fløy hunnene tilbake til den som var ”ungkar”. Det viser også at det er viktig for hunnene å sikre seg hannens bidrag i ungeoppfostringen. Men også hekkeplassen spiller en stor rolle. Fluesnapperhunnene vil helst ha et reirhull med trangt inngangshull. Et hull på 28-30 millimeter i diameter er ideelt. Stærkasser har for store hull, og er lite ettertraktet. Da hjelper det ikke om kassa er okkupert av en kontrastrik, sort hannfugl. En brun hann med en typisk meisekasse er langt å foretrekke.

Mens fluesnapperhannene forsøker å få seg mer enn én hunn, er parforholdene helt annerledes hos kjøttmeis. Her har Tore Slagsvold aldri funnet polygame fugler. Hann og hunn holder tett sammen, og begge hjelper til både med ruging og ungeoppfostringen. Tore mener for øvrig at fluesnapperen har fått

et helt galt rykte med at den kan ta over meisereir. I et forsøksfelt i Trondheim plugget han igjen alle småfuglkassene hvor det ikke var etablert kjøttmeisreir akkurat da fluesnapperne ankom om våren. Dermed var det ingen ledige kasser til fluesnapperne. Til tross for dette klarte ikke fluesnapperne å overta ett eneste meisereir. Det er egentlig ganske innlysende, for kjøttmeisen er en mye større og kraftigere fugl enn fluesnapperen. I de tilfellene hvor fluesnapperne bygger reir oppå et kjøttmeisreir, mener Tore at det dreier seg om reir hvor meisene allerede har oppgitt hekkingen. Dette kan skyldes at en av foreldrefuglene er død, men det kan også skyldes at meisene har skydd reiret på grunn av menneskelig forstyrrelse. Her er Tores erfaringer på linje med Fuglevennens, nemlig at kjøttmeisene er veldig sårbare for forstyrrelser både i rugetiden og mens ungene er små.

Til tross for at fluesnapperhanner kan ha mer enn én hunn, så er det få fluesnapperkull som har blandet farskap. Hos en del andre småfugler er dette vanlig, og hos blåstrupe kan hele 30 til 40 % av ungene ha en annen far enn den som mater dem. Hos fluesnapperne kan slike flerfarkull rett og slett skyldes at hannen dør før hunnen har fått lagt ferdig kullet sitt. Da kommer raskt en ny hann til for å overta kassa og hunnen, og hun fortsetter å legge egg med den nye hannen til kullet er fulllagt. Hos blåstrupene velger hunnene å parre seg med flere enn én hann, slik at kullet får flere fedre. Hvorfor fuglene har utviklet slike ulike strategier er ikke helt klarlagt. Men det viser at fuglenes forplantning og familieliv kan være langt mer innfløkt enn en får inntrykk av ved første øyekast. Tenk litt på det neste gang du får fluesnapperne i fuglekassa.

Selv om en fluesnapper hunn kan klare å fore opp et ungekull på egen hånd, så er det en stor fordel at også hannen deltar i foringen. Da kan flere unger overleve, og de har bedre sjanser til å klare trekket sørover til tropisk Afrika. Hunnen har nok også større sjanse til å overleve til neste hekkesesong. Kort etter at fluesnapperungene forlater reiret, forsvinner de fra reiområdet.

Fotografert s. 13; Jon Bekken.

Slik stopper du kattene!

Katter er rovdyr, og mange katter kan være svært ivrige jegere. Selv om mus kan være de letteste dyrene å fange, så hindrer det ikke enkelte katter i å utvikle seg til svært effektive fuglejegere. Forplasser for fugl er ofte et yndet jaktsted for katter. Likeledes kan de oppdage at fuglekasser er et godt utgangspunkt for en jakttur, siden de voksne fuglene ikke kan forlate ungene sine. Noen katter finner raskt ut at de kan stikke labben inn gjennom innflyvingshullet og fiske ut ungene, en etter en. Da er det ikke lett å ha tålmodighet med rovdyret, selv om det er nabosens kjæledyr som har tråkket over grensene.

Mange sender spørsmål til Fuglevennsidene og spør om råd hvordan de skal hindre at katter tar fugler som hekker i kasser. Også i Tore Slagsvolds kassefelt var katter lenge et stort problem. De klatret opp på kassetaket, stakk en labb inn gjennom flyvehullet og fisket ut unger eller voksenfugler. Tore oppdaget at et stykke netting rundt hullet løste problemet. Kattene så ikke ut til å like og stikke labbene borti denne nettingen. Etter at alle kassene (1000 stykker!) ble utstyrt med slik netting, forsvant katteproblemet helt!

Den solide, finmaskede nettingen er festet slik at den danner et gitter et par cm foran kassefronten. Rundt innflyvingshullet er det klippet et hull, og nettingen er bøyd litt ut og opp over hullet.

Over: Tore Slagsvold med en av sine kattesikre forskningskasser. Under: amerikansk, vaskebjørnsikret småfuglkasse.

Reirplyndring er et problem for hullrugere mange steder i verden. I Nord-Amerika skaper vaskebjørn store problemer, ved at de spiser både egg og fugleunger. Her har kassesnekrere også funnet ut at netting kan løse problemet, men nettingen er her formet som et rør som omslutter inngangshullet. Slike løsninger kan kanskje være effektive i Norge mot mer enn bare katter. Mange har opplevd at skjærene er spesielt ivrige på å følge med når stæringene skal til å forlate fuglekassene. Når de sitter i kasseåpningen og roper etter mat, prøver skjærene å snappe seg en eller flere unger. Denne "vaskebjørn"-tunnelen kan kanskje holde skjærene unna. Det er i alle fall verdt et forsøk.

Fuglekasseprosjekt ved Brekkåsen skole

Anita Kolbjørnsdatter Meland

Ved Brekkåsen skole i Melhus kommune har vi uteskole på alle trinn, med en time i uka. I januar 2012 startet vi «prosjekt fuglekasse» i uteskolen på mellomtrinnet (5. -7. klasse). Dette har vært veldig lærerikt for både små og store. Det støtter tanken om bærekraftig utvikling ved at elevene hjelper fuglene og lærer mye om naturen og fuglelivet i nærområdet. I tillegg kommer det praktiske arbeidet som må gjøres når fuglekassen skal lages.

Foto: Anita Kolbjørnsdatter Meland.

Lærer Andreas Landro følger med mens Martin, Marie og Jacqueline gjør kartnotater.

Vi fikk ett lass bakved på skolen, det var byggematerialene. Elevene skulle velge ut emner for fuglekasser, resten skulle bli ved. Vi hadde to grupper på hvert trinn, og innen hver storgruppe var elevene delt inn i mindre grupper. Første uke skulle alle gruppene lage vegger, tak og bunn til fuglekassen sin. Neste uke ble brukt til montering.

Generelt opplevde vi at elevene var veldig ivrige i byggeprosessen, og at de hadde stort læringsutbytte i håndtering av verktøy, vurdering av byggematerialer og selve monteringen. Det at vi valgte å bruke bakved gjorde at vi fikk kasser som var godt kamuflert i terrenget. Det er et billig materiale, og vi ønsket i tillegg at elevene skulle være med og lage ved. Elevene opplevde at

bakved ga store utfordringer under monteringen. Derfor valgte vi å la noen grupper bruke vanlige byggematerialer på to av sidene i kassen. For å feste lokket benyttet de fleste gruppene skinnlapper, mens noen få elever valgte å ta med metallhengsler hjemmefra. Alt arbeid skjedde utendørs, med unntak av en uke da det var veldig kaldt. Vi arbeidet da i kunst- og håndverksalen. Da alle kassene var ferdige, ble det i samarbeid med lærerne sett på hvilken hullstørrelse som kunne være egnet til den enkelte kasse. Elevene laget hull etter hvilke fugler de ønsket å få i kassen sin.

I mars ble det satt av ei økt hvor fuglekassene ble hengt opp i nærområdet. Flagglinje ble brukt for opphengingen. Ingen fikk lov til å slå spiker inn i treet. Hver gruppe skulle etterpå tegne inn på kartet hvor kassen ble plassert. Videre skulle elevene gi en nøye beskrivelse av følgende punkter; området rundt kassen, hvordan finne fram dit, hvordan kassen ser ut, hvor høyt

Foto: Roar Solheim.

NOF Årsmøte 2013

Lørdag den 27. april avholder Norsk Ornitologisk Forening sitt årsmøte på øya som har Norges sørligste fuglefjell, Runde i Møre og Romsdal. Arrangementet går over hele helgen, med foredrag og

ekskursjoner. Fullstendig møteprogram med påmeldingsskjema og priser for overnatting vil bli tilgjengelig på NOFs hjemmeside www.birdlife.no eller ved henvendelse til NOFs sekretariat.

den henger og hullstørrelse. De tok også bilde av kassen der den henger. Disse opplysningene skulle så inn på en side i Microsoft Publisher, slik at vi fikk samlet opplysningene for senere bruk.

Utover våren og forsommeren måtte kassene observeres for å se om de var i bruk. Som forventet kom det fugler i noen av kassene, men ikke i alle.

I høst ble alle kassene rensert for gamle redematerialer. Det resulterte i at noen av elevene ble bitt av fuglelopper. Vi fant også døde fugleunger i en kasse. Årets 5. trinn har fått overta fjorårets 7. trinns fuglekasser.

Nå i vinter har vi registrert tilstanden til hver enkelt kasse. To av kassene er ødelagt eller har forsvunnet, en har mistet taket, et par henger litt på skakke, men de fleste henger som de skal. Vi kommer nå til å utføre reparasjoner på de kassene som trenger det, i tillegg til at vi skal lage noen nye kasser som vi henger opp. Forhåpentligvis får vi fugler i flere av kassene våre også dette året. Vi vurderer om vi i år skal bruke kameraovervåking i en av kassene, slik at vi kan følge med fuglene uten å forstyrre dem.

Foto: Anita Kolbjørnsdatter Meland.

Einar, Elena og Vilja henger opp en av fuglekassene. For ikke å skade treet, bruker de flaggsnor til å feste kassa med.

Bli med på Fuglenes Dag!

På *Fuglenes Dag* skal fylkesavdelinger, lokallag, private og andre interesserte lag og foreninger sette fugl og naturopplevelse i sentrum og profilere hvilken fin hobby studering av fugler er. Det er også en fin anledning til å verve nye medlemmer til NOF.

Fuglenes dag blir arrangert siste helg i mai, fortrinnsvis søndag 26. mai. Dette er fjerde året på rad at NOF prøver å skape blest rundt foreningens virksomhet.

Arrangørene står som vanlig fritt til å sy sammen egne opplegg. Det kan være i form av fugletur, foredrag, stand, natursti eller andre tilbud.

NOFs sekretariat er behjelpelig med å skaffe arrangørene et stort, fint banner til Fuglenes Dag, i tillegg til brosjyremateriell, plakater og tidsskrift. Henvend dere i god tid til sekretariatet på e-post morten@birdlife.no eller telefon 73 84 16 44.

Her er NOF-kontoret

Norsk Ornitologisk Forening, til daglig bare omtalt med kortformen NOF, er en landsomfattende forening for alle som er interessert i fugler. NOF ble startet i 1957. Det finnes en egen fylkesavdeling i alle landets fylker. Fylkesavdelingene er gjerne delt opp i mindre lokallag, og for øyeblikket har foreningen 51 slike.

NOF gir ut tre tidsskrifter. Hovedtidsskriftet er *Vår Fuglefauna*, som kommer ut med fire nummer i året. Tidsskriftet het til å begynne med *Sterna*, og ble utgitt sammen med Stavanger Museum. Navneendringen fant sted fra og med 1978. *Fuglevennen* ble startet med første nummer i 2004. Dette bladet er et tilbud til barn og unge fuglekikkere, samt alle som er opptatt av fugleforing, fuglekasser og fugl rundt hus og hage. I tillegg utgir NOF et eget fagtidsskrift, *Ornis Norvegica*, hvor fagartikler om fugl og fugleforskning blir publisert både på norsk og engelsk for at det skal nå et videre publikum. Dette tidsskriftet kommer nå bare i digitalversjon, slik at alle kan laste ned artiklene fra foreningens nettsider.

Øverst: I Sandgata 30B sentralt i Trondheim finner du NOF-kontoret. Inngangsdøra ligger ved siden av Turistforeningens kontor. Selv om inngangspartiet kanskje er beskjedent, så forteller skiltet over døra (midten) tydelig hvilken forening du finner innenfor.

Nederst: Som seg bør og bør er NOF-kontoret rikelig forsynt med fuglelitteratur, både bøker og tidsskrifter. Stikker du innom, kan du ta en kikk i det rikholdige biblioteket. Kjetil Solbakkens kontor skimtes rett fram.

NOF har hovedvekt på fugler og fuglevern, og å være et bindeledd mellom alle som er interessert i fugler. For tiden har foreningen omkring 9500 medlemmer. Det er summen av alle disse som utgjør hele foreningen, men for å drifte denne organisasjonen trengs et eget sekretariat. Det finner du i foreningens hovedkontor, som ligger sentralt i Trondheim. Her er et glimt inn til NOF-kontoret og de som jobber der til daglig.

Morten Ree
Organisasjonskonsulent

Ingar Jostein Øien
Fagsjef

Kjetil Aadne Solbakken
Generalsekretær

Magne Myklebust
Informasjonskonsulent

Magne er redaktør for Vår Fuglefauna.

Tomas Aarvak
Prosjektmedarbeider

Berit Krogstad
Kontorsekretær

Frode Falkenberg (til venstre)
Faunistikk- og webkonsulent

Frode er stasjonert i Bergen, tilknyttet Nettverk for miljølere.

Anne Kolstad
Førstekonsulent

Du kan lese mer om både NOF og sekretariatet, foreningens mange prosjekter, ulike fond osv. på nettsidene til NOF:
www.birdlife.no/

Fuglevenner

Fuglene i Anes liv

Fotografier side 16-17: Trond Vidar Vedlum og Roar Solheim (læsesvate).

Ane Hoel vokste opp på sørspissen av Helgøya i Mjøsa, der hun fremdeles har et krypinn. Er du gammel nok har du sett henne som ”mamma til Guro” på TV og hørt henne lese Prøysen på radio.

“Når trekkfuglene går inn for landing på sin vei nord- og sørover, og grågåsa, tranene og vadefuglene tripper i vannkanten, da forvandles også menneskelivet,” sier Ane Hoel og ser utover Mjøsa. “Fuglene som blir værende her gjør våren enda mer spennende. I min barndom

gjorde særlig vipa et uutslettelig inntrykk med sine klagende varselrop.”

Fuglevennen er på besøk på Helgøya, og blir invitert inn i hytta til Ane. På veggen i stua henger det et innrammet bilde av Eva i Edens hage. Ane skyver forsiktig bildet til side. Bak bildet er det et lite vindu, og bak det ligger det en kjøttmeis og ruger. Den kikker engstelig opp på oss. Ane forteller ivrig om kjøttmeisen og de andre fuglene hun daglig opplever.

“Da vi bygget om, ønsket jeg meg to fuglekasser bygd inn i veggen med inngangshull gjennom ytterpanelet, slik at jeg kan følge med på rugingen innefra. Min gode venn og nabo som stod for arbeidet, var skeptisk til prosjektet og ba meg for all del ikke nevne til andre at det var han som hadde utført en slik bestilling. Nå er imidlertid disse to kassene blitt stedets hovedattraksjon for barn og andre naturinteresserte, og jeg kan anbefale dette til alle som bygger eller restaurerer hus.”

Det er på teaterscenen eller gjennom radioen de fleste har møtt Ane Hoel. Hun har tolket mange av Ibsens kvinneskikkelser på Nationaltateret. Hun har skrevet og vært redaktør av flere bøker, blant annet boka *Hvorfor Ibsen? Veier til forfatterskapet*, en bok hun skrev sammen med sine lærerskolestudenter på Hamar.

“Mange store diktere har funnet inspirasjon i fuglenes liv, og Henrik Ibsen er intet unntak, sier Ane. Fuglenes egenskaper overfører han til menneskene i skuespillene sine, og til seg selv i lyrikken. Den første Ibsen gir et fugle navn, er den gamle uovervinnelige kjempen, islendingen Ørnulf fra Fjordene. Ørnulf opptrer i *Hærmennene fra Helgeland*. Han har et langt, hvitt skjegg, og er væpnet med skjold, sverd og spyd. I stykket *Kjærlighetens komedie* heter hovedpersonen Falk. Falk er dikteren med luftige idealer som intet hensyn tar til sine medmennesker, men avkler dem og spidder dem på sin penn. I det samme stykket møter vi den tungerappe og skarpe frøken Skjære. Den mest kjente fuglen hos Ibsen er likevel *vildanden*. Grosserer Werle har vært på jakt og skadeskutt en and. Denne skadeskutte anden, vildanden, blir i stykket av samme navn, et symbol på menneskene vi møter som alle er skadet og går under på ulike måter. Ibsen brukte først og fremst fuglene for å beskrive sitt eget vanskelige liv.”

Anes engasjement og formidling av tekst og drama er kjent av mange, men hennes store engasjement for fuglene i det virkelige liv er nok ukjent for de fleste.

Slik hytta ligger kan Ane følge med på ender som holder til her i Mjøskanten i sommerhalvåret. Hun har hengt opp en rekke kasser for store hullrugere, og laksand og kvinand hekker i dem. En dag oppdaget

Ane Hoel viser fram spesialreiret til låvesvalene. Ikke mange svaler får så eksklusiv behandling!

hun en enslig laksandunge utenfor brygga. Den pep og skrek i ett sett, og Ane var redd for at kråker og måker skulle oppdage den enslige ungen. Det ble et par timers intens overvåking til det plutselig kom svømmende en laksandhunn, med ikke mindre enn seksten unger på slep. Den enslige ungen ble straks adoptert inn i flokken. Kanskje var den bare en uskikkelig, bortkommet storebror?

Ane tar oss med opp på gjesterommet på loftet i en gammel tømmerhytte. Der står vinduet oppe, og øverst på pipemuren inne på rommet har låvesvaler kittet fast et fint leirreir. Hun forteller at vinduet hadde stått oppe en tid da hun oppdaget at låvesvalene hadde etablert seg der. Da var det ikke snakk om å bruke rommet som gjesteværelse mer. Langveisfarende gjester som låvesvalene, som kommer helt fra Sør-Afrika, fikk rommet for seg selv. Året etter satte Ane opp et betongreir over vinduet, og vips var det en ny familie som hadde etablert seg der. Låvesvalene har nå brukt rommet i flere år, til stor glede for hele familien.

I den frodige løvskogen på sørspissen av Helgøya er det et rikt fugleliv. Løvsanger, hagesanger og munk er stemmer vi hører når vi er på besøk. En vendehals roper med sin hese varsellåt at den også jakter på hekkeplass. I dette naturmiljøet lever Ane med Ibsen og fuglene tett på naturen.

“Det er mulig å møte fuglene våre selv i den mørkeste vinternatta”, sier Ane. Mens vi venter på lyset og årets vakreste blandakor, kan vi slå av TV-en og smyge oss ned i godstolen med – ja, nettopp med den store dikterfuglen vår.

Hagefugltellingen 2013

Årets hagefugltelling ble en suksess, med ny rekord både hva antall fugl og antall forplasser angår. Nesten 400 000 fugler ble registrert, og det kom rapporter fra over 7 000 foringsplasser rundt om i landet. Kjøttmeis er på topp i alle landets fylker, mens svarttrosten er svært tallrik på Vestlandet. Og visste du at ”byfuglen” gråspurv finnes på større andel av foringsplasser i Finnmark enn i Oslo?

Fotografier s 22-24: Roar Solheim.

Meisene dominerer

Over 60 000 kjøttmeis ble registrert under tellingen, og den er på topp i alle fylker både i utbredelse (94%) og antall. Som vanlig er blåmeis en god nummer to med ca. 36 000 individer fordelt på 81 % av foringsplassene. Skjæra, som har sin utbredelse kun hvor det bor folk, er selvsikre på tredje plass. Den er ikke alltid så populær hos folk som legger ut mat da den spiser mye og jager unna småfugler, men likevel må man si at skjæra er en av våre peneste fugler.

Stadig færre grønnfink

For femte år på rad har grønnfinken tilbakegang. Som kjent har arten vært rammet av en sykdom i flere år, og dette er nok årsaken til nedgangen. Men den er fortsatt en av våre vanligste fugler ved foringsplassene, selv med en tilbakegang på hele syv prosent siden i fjor. Andre arter med markert tilbakegang under årets telling sammenlignet med fjoråret, er skjæra, svarttrost og rødstrupe, mens gråsisik økte mest (8 %), sammen med grønnsisik og dompap.

Fuglenes ”Ti på topp”

Dette er de ti mest vanlige fugleartene, rangert etter andel av hagene de er registrert i, og etter antall individer talt opp.

Art	Andel hager	Art	Antall individer talt
Kjøttmeis	94 %	Kjøttmeis	60937
Blåmeis	81 %	Blåmeis	35541
Skjæra	63 %	Gråspurv	32017
Dompap	48 %	Gulspurv	28975
Svarttrost	41 %	Dompap	28891
Spettmeis	39 %	Grønnfink	27754
Grønnfink	37 %	Pilfink	23983
Gulspurv	34 %	Gråsisik	18766
Gråspurv	33 %	Skjæra	17934
Flaggspett	31 %	Grønnsisik	16286

Gråspurv er fortsatt vanligere enn pilfink

Etter at pilfinken gjennom en årrekke har blitt vanligere og i enkelte områder dominerer i forhold til gråspurv, så var det ventet at pilfinken kanskje ville passere gråspurv i antall besøkte foringsplasser. Men det skjedde ikke, selv om pilfinken (som for øvrig er Danmarks vanligste hagefugl), stadig dukker opp på nye områder. Det er merkelig å se at gråspurven, som tross alt er en svært vanlig fugl i store byer og tettsteder, er tilstede på 35 % foringsplassene i Oslo mens den dukket opp på 50% av foringsplassene i Finnmark!

Gråspurv

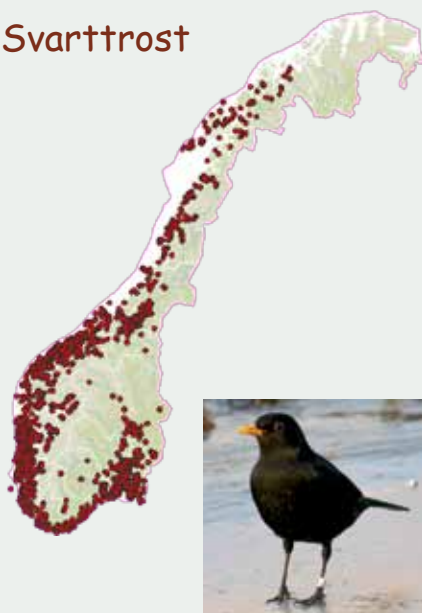
Pilfink

Mye svarttrost og rødstrupe på Vestlandet

Vestlandskysten med mildt klima og lite snø, har svært mye svarttrost og rødstrupe nå vinterstid. I Rogaland hadde hele 88 % av alle fugletellerne besøk av svarttrost, mens rødstrupa dukket opp hos 76 %. Rødstrupa er oftest alene ved foringsplassen, noen få steder kan det være to. Grunnen er at det for det meste er hannene som overvintrer, og de hevder revir også om vinteren. Det vil si at alle andre rødstruper blir jaget vekk, så fremt de ikke er en hunn. Det er også mange overvintrende stær i Rogaland.

Svarttrost

Rødstrupe

Nøtteskrike på Sørlandet

Agder-fylkene utmerker seg med å ha mye nøtteskrike. Det er en fugl som hamstrer mat i store mengder, og den liker spesielt godt jordnøtter. Også spettmeis er det mye av på Sørlandet. Her er det ofte mildt klima, noe som gjør at både svarttrost og rødstrupe er høyt oppe på lista.

Nøtteskrike

Selv om nøtteskrika har størst konsentrasjon i Sør-Norge, så viser kartet at den finnes helt nord til og med Troms og Finnmark. Fuglevennsidene har fått flere rapporter i vinter fra folk som er overrasket over nøtteskrike i de nordligste fylkene.

Lappmeis i Finnmark

Om det er mangel på blåmeis langt nord i landet, så kan finnmarkingene skryte av å ha den sjeldne lappmeisen på foringsplassen. Det ble registrert 21 lappmeis på 10 % av foringsplassene i Finnmark. I tillegg var det faktisk kun én lappmeis ved Femunden nord i Hedmark. Finnmark var også fylket med flest forplassbesøk av grønnfink.

Sidensvans i nord

Sidensvansen hadde sin hovedutbredelse fra Trøndelagsfylkene og nordover til Troms. Den robuste granmeisen var også et vanlig besøk på foringsplasser langt nord i landet. Blåmeisen var for noen titalls år siden et sjeldent syn i Nord-Norge. Den har blitt vanligere, men ligger likevel langt bak landsgjennomsnittet. Notteskrike er en annen art som er på framgang nordover.

Mye dompap på Østlandet og i Trøndelag

Når man mater fugler, så er det alltid stas med besøk av dompap. Heldigst var folk i Hedmark og Nord-Trøndelag, hvor det var store mengder dompap denne vinteren. Folk i Trøndelag fikk dessuten mye besøk av gråsisik og grønnsisik i forhold til resten av landet. Begge disse små krabatene hadde stor framgang fra i fjor.

Les mer om hagefugltellingen på nettet

Gå inn på fuglevennen.no og se på de totale resultatene fra Hagefugltellingen. Her kan du få opp landsoversikt, oversikt over hvert fylke, finne ut hvilke fugler som var sett i din kommune osv. I tillegg vil du kunne få opp bilde og kort beskrivelse av hver fugleart og få presentert et kart som viser hvor i landet, eller hvor i ditt fylke hver enkelt art holdt til.

Mine natursider

Mine natursider er sidene hvor du kan fortelle om dine opplevelser med fugler og andre dyr, sende inn tegninger, bilder, kommentarer og annet. Send inn til *Fuglevennen*.

En sjelden naturopplevelse

Så skjedde det utrolige likevel. Den fuglen jeg noe feilaktig trodde Henrik Svensen (10 år) hadde sett i Frafjord tidligere i høst, men som viste seg å være en lomvi, landet på Ålgård av alle plasser. I det Bente N. Egeland skulle parkere utenfor Stasjonen kjøpesenter ved lunsjtider torsdag 1. november, oppdaget hun at en merkelig fugl lå under en annen bil. På grunn av at den gikk litt ustødig, trodde hun og kollegaen Tale Synnøve N. Høgemark at den måtte være skadet, og de tok den med seg til lensmannskontoret der de jobber. Etter et besøk hos veterinæren, fikk de vite at dette ikke var tilfelle.

Da de ringte til oss og fortalte at de hadde funnet en alkekonge på parkeringsplassen utenfor stasjonen, ble jeg mildt sagt litt skeptisk. Derfor reiste vi ned for å se den med egne øyne denne gangen. Det

var en alkekonge, og jeg har holdt den i handa. Det var for meg en stor naturopplevelse selv om fuglen var aldri så liten. Dessverre døde den om natta hos Tale som tok den med seg hjem til Oltedal for å pleie den og etterpå slippe den fri i sjøen. Hvorfor den døde er ikke godt å si. Kanskje hadde summen av alle påkjenningene blitt for store? Kanskje den hadde indre skader eller ganske enkelt var syk? Døden inntreffer relativt ofte i dyeriket, og ville fugler blir sjelden gamle.

Det åpne havet i arktiske farvann er egentlig dens rette element. Da blir en parkeringsplass på Ålgård to mil fra havet veldig feil. Siden de nylig har fått polutsalg på kjøpesenteret, kan den ha vært på vei mot feil pol?

Fotografier: Tale S. N. Høgemark

I høst blåste mange lomvier inn over innlandet. Under slike hendelser er det også noen alkekonger som havner langt fra sjøen. Flere rapporterte om funn av slike fugler høsten 2012.

Bjørn Øfstaas

Rødstrupe hekket i åpen fuglekasse

Fotografier: Morten Günther.

De siste fem årene har vi hatt minst en overvintrende rødstrupe på fôringsplassen vår i Rådyrveien i Fredrikstad. Overraskelsen var likevel stor da vi i fjor sommer oppdaget at rødstrupa hadde slått seg ned i en åpen fuglekasse under verandaen.

Våren 2012 valgte vi å henge opp noen nye fuglekasser på tomta. Tidligere har vi hatt både blåmeis, kjøttmeis og pilfink hekkende, men flere av kassene var nå modne for

utskifting. Ved en tilfeldighet kjøpte vi også en linerlekasse med åpen front. Denne ble beiset og hengt opp under verandaen foran huset. Om lag to meter over bakken og godt skjult for katter og andre predatorer. Kassa ble hengt opp relativt sent på våren, og vi hadde derfor ingen forventninger til at den skulle bli tatt i bruk allerede første året. Egentlig hadde vi ikke så høye forventninger overhodet, da linerle kun sees sporadisk i området rundt huset.

I begynnelsen av juli oppdaget vi ved en tilfeldighet at en rødstrupe hadde lagt seg til å ruge i kassa. Kassehekkende rødstruper er kjent fra England, men i Norge er dette visstnok svært uvanlig. Fuglen var lite sky og lot seg ikke forstyrre av at det var aktivitet i hagen. Etter hvert kunne vi konstatere at rødstrupa hadde lagt seks egg i kassa, og i midten av måneden så vi fire nyklekte unger. Kassa ble ikke sjekket daglig, så eksakt klekkedato er ukjent. På grunn av ferie kunne vi heller ikke følge med da ungene forlot kassa. Alt tyder imidlertid på at fire unge rødstruper kom på vingene i Rådyrveien denne sommeren.

Mvh Morten Günther

Foto: Andreas Günther.

Eksklusiv gjest på forplassen

Foto: Randi Vadseth.

Hei,

I begynnelsen av desember dukket denne karen opp på foringsplassen for fuglene "mine". Nå kommer den hver morgen og hakker ivrig på de hjemmelagde meisebollene mine. Jeg trodde først at det var en flaggspett, for jeg har stadig besøk av to flaggspetter, men etter å ha studert bildene jeg tok, ser jeg at denne er litt annerledes enn flaggspettene. Kan dette være en hvitryggspett? Bildet er tatt hjemme i hagen min på Emblem i Ålesund.

Jeg begynte med fugleforing vintren for snart 3 år siden da jeg oppdaget en stakkars rødstrupe i syrinbusken, og så det som min plikt

å redde den fra frosten. Dette har ballet på seg, og jeg har etter hvert fått utrolig mange forskjellige arter på besøk. Helt i slutten av november kom det faktisk en nøttekråke på besøk.

*Mvh Randi Vadseth
Emblem, Ålesund*

Dette er en hvitryggspett hann, og den er en sjelden brettgjest de fleste steder i Norge. Under hagefugtellingen ble hvitryggspett rapportert fra kun åtte forplasser, og alle var på Vestlandet hvor hvitryggspetten fremdeles finner skogområder med nok døde trær til at den kan klare seg.

Hvithodet dompap på besøk

Fotografier: Anders Hals.

På min hjemgård Halshaugen i Buskerud har jeg ringmerket godt og vel 2300 dompap siden 1983. Den 18. april i 2012 fikk jeg denne uvanlige fuglen i nettet. Den ble først fanget inn for ringmerking 6. februar i 2011, og hadde altså allerede en ring. Det rare ligger i at jeg ikke kan huske at fuglen hadde slike avvikende farger da jeg ringmerket den første gang. Jeg kan heller ikke huske at jeg noen gang har sett en sånn dompap. Det slumper jo at det forekommer et fargeavvik fra tid til annen, men jeg kan ikke huske å ha sett en dompap i den "klubben".

Anders Hals, Øvre Eiker

Fugler med delvis hvit fjærdrakt kommer det mange meldinger om. Denne er spesielt interessant, siden det KAN dreie seg om en fugl hvor fargeavviket har dukket opp etter at fuglen ble eldre. Her mangler vi dokumentasjon. Ringmerking kan avsløre om mengden av slike fargeavvik kan endres på en og samme fugl over tid.

Vinterstemning med gråhegre

Foto: Jorun Borchgrevink

Småfuglene har fast foringsplass hos oss, på baksiden av Bjørnsonsgate 24 i Bergen. Der henger det meiseboller, solsikkefrø, havregryn, brødsmuler etc. Her får de mat hele høst- og vintersesongen. Det er alltid mange spurver, ofte 20 om gangen og 4-5 faste, små med grønn/hvit/svart farge (vet ikke hva de heter) av og til 1 kjøttmeis, og svarttrost, kråke, skjære og duer.

På tur rundt Store Lungegaardsvannet i slutten av januar oppdaget vi denne ukjente fuglen, sender med bilde.

Mvb
Jorun Borchgrevink

Takk for bilde og rapport. Dette var et flott bilde, fin vinterstemning. Det er en gråhegre (voksen fugl) som står på holmen, mellom alle stökkendene. De små fuglene du nevner var trolig grønnsisik.

Møte med uvanlig trost

Jeg bor i Vestre Jakobselv i Finnmark. Den 19. januar gikk jeg min daglige tur i nærområdet. Plutselig kom en fugl flygende mot meg forholdsvis nært, men så endret den kurs og landet noen titalls meter fra meg. Jeg så med en gang at denne fuglen ikke hører til her, i alle fall ikke på denne årstiden. Den minnet meg om en trost, men de vanlige trosteartene er ikke her på denne tiden av året. Jeg observerer en del fuglearter, men denne hadde jeg ikke sett før. Jeg hadde verken mobilen eller fotoapparatet med meg for å ta bilde. Da jeg kom hjem, tok jeg fuglebøkene fram, men klarte ikke å finne ut hvilken fugl jeg hadde sett. Håpet var at også andre hadde sett fuglen.

Det var lokalavisen "Finnmarken" som kom med svaret. Den 30. januar skrev avisen om årets fuglesensasjon i Mehamn. Et godt bilde (tatt av Hampus Lejon) viser en svartstrupetrost. Den har samme kjennetegnet som fuglen jeg obser-

Foto: Roar Solheim

verte. Jeg har også vært på nettet nå og lest om den.

Mvb Ritva Krogh

Observasjoner av uvanlige fugler er alltid spennende opplevelser. NOF har et eget rapportsystem hvor funn av sjeldne arter blir vurdert. Når fuglen har blitt fotografert, er det alltid lettere å vurdere

om artsbestemmelsen er riktig. Her høres det ut til at svartstrupetrost bør være riktig art. Også Sør-Norge fikk besøk av denne trostearten i høst. Fuglen overble fotografert på Tromøya i Arendal den 7. november i fjor. Den holdt seg på et lite område i fjæra i mer enn en uke. Mange fuglefolk fikk dermed se og oppleve den uvanlige og vakre trosten.

Gråfluesnapper som hjelpeforer hos gråtrost

Til venstre blir trosteungene foret av riktig foreldrefugl, en gråtrost. På bildet over og under er det gråfluesnapperen som forer ungene. Det holdt den på med i minst en uke, selv etter at trosteungene begynte å bli mye større enn den selv.

Man hører fra tid til annen om fugl som mater andres unger, og til og med andre *arters* unger. Slik adferd kan jo forekomme av forskjellige grunner, f. eks. fordi et fuglepar har mistet sine egne unger, eller fordi de rett og slett blir stimulert av å se de gapende fugleungene. Men ofte forblir det vel et mysterium hvorfor slik ”feil” mating skjer, for dette er jo ikke noen ”lønnsom” adferd rent genetisk.

Jeg var så heldig i 2009 at jeg fikk oppleve at en gråfluesnapper matet et gråtrostkull! Gråtrostforeldrene (i hvert fall en av dem) matet også regelmessig! Det var veldig tørt og varmt først i denne perioden, og trosten brukte lang tid på å finne mark og annen trosteføde. I mellomtida var gråfluesnapperen innom redet ganske ofte, med ”gråfluesnappermat”, altså diverse insekter. Det var to fluesnappere omkring i blant, men jeg kan ikke si om begge deltok i denne matingen. Trosteungene (det var minst 4 stykker i redet) gapte som de pleide og burde, også når fluesnapperen kom. Noen ganger satt fluesnapperen og

Fotografier: Bjørn E. Foyen

ventet mens trosten matet, og var på redet få sekunder etter at plassen ble ledig.

Denne aktiviteten kunne jeg følge med på nå og da i løpet av ei knapp uke etter at jeg fant redet. Været hadde endret seg dramatisk, og det var blitt både kaldt og vått, likevel vokste ungene raskt. Gråflue-

snapperen sto på så godt den klarte. Trosteungene var da blitt større og tyngre enn fluesnapperen. Men helt på slutten, da insektlivet var labert i nordavinden, dabbet det av. Da ungene begynte å forlate redet, syntes vel ekstrahjelpen at den hadde gjort jobben – og forsvant!

Bjørn E. Foyen, Trysil

Kite Petrel

Kite Petrel tilfredstiller de aller fleste aktive entusiaster. Vanntett, lett, med god gummiering og behagelig fokusering er Petrel et naturlig valg som gir mye for pengene.

Modell	Vekt	Nærgrense	Vår pris
Petrel 8x32	550g	ca. 1,2m	kr. 3.190
Petrel 8x42	610g	ca. 1,8m	kr. 3.390
Petrel 10x42	625g	ca. 1,8m	kr. 3.490

Nikon Prostaff 5 - Fieldscope

Ny robust vanntett økonomimodell med normalglass. Til fuglekikking, felt- og terrassebruk. Bildegjengivelsen har god oppløsning og fargegjengivelse. Okularene gir skarpt bilde og høy synskomfort.

Prostaff 5 - 60 mm teleskop m/stativ (anbefalt 5608)
Teleskophus og 30x okular med Manfrotto 190x stativ og 700 hode. **Nå kr. 4390**

82 mm teleskopmodellen er et særlig lyssterkt alternativt i mellomprisklassen. Med god lysstyrke tåler dette bedre store forstørrelser enn 60mm Prostaff 5.

Nikon Prostaff 5 Fieldscope 82 A (anbefalt 4580)
Teleskop med 20-60x zoom og veske. **Nå kr. 3990**

Med våren kommer fuglesangen

Vi har stort utvalg av CD'er for deg som vil lære!

Fuglesang - Bok med integrert fuglesang

Denne boken har en integrert lyd-avspiller som gjør det mulig å høre fuglen samtidig som man leser om den og ser den på bildet. Teksten og lydopptakene forteller om 150 av Norges mest karakteristiske fugler.

På siden har boka taster og høyttaler.

Nyskapende lydbok

Pris kr. 399

Sangfugler - lærerik fuglesang CD

Her kan du få veiledning til å lære deg sangen til norske fugler. På CD'en er det lest inn tips og kommentarer til hvordan du skal kjenne igjen sangen til våre vanligste arter. 48 vanlige arter. 2 spor pr. art, ett med forklarende tale og ett uten.

God lyd - 48 vanlige arter

Pris kr. 298

Bli kjent med fuglene

NOFs egen lydbok med CD

Boka presenterer 25 av Norges vanligste arter med vakre akvareller. Lyd på CD vedlagt. Av våre fuglesang produkter er dette det enkleste, beregnet først og fremst på barn og mindre erfarne fuglevenner.

Pris kr. 220

Følg med på livet i din egen fuglekasse!

Ferdigmonterte sett med fuglekasse og kamera til å plugge rett i din egen skjerm

Spennende til bruk i skole og barnehage!

Våre fuglekasse-kamera-kit inneholder alt du trenger for å følge med hva som skjer i dine egne fuglekasser, slik som reirbygging, egglegging, ruging, klekking og ungemating.

Vi tilbyr en rekke forskjellige sett, klare til bruk. Mest solgt er fuglekasse med farge kamera med HR oppløsning og lyd. 30m kabel følger med - rett til å plugge i TV'n. Kameraet har IR-lys, som gjør at du kan se hva som skjer om natten.

Nå kan du få kombisset med flyttbart kamera fra mater til kasse. Du kan også få både PC tilkobling og trådløs overføring som tilleggsutstyr, eller du kan få "løse" kamerakit separat om du har egen kasse.

Kit m/fargekamera, mater og fuglekasse kr. 1.650

Fuglemater med kamera kr. 1.190

Priser for fuglekasse HR kamera-kit m/IR og tilkobling til TV.

m/svarthvitt kamera kr. 1.190

m/farge kamera kr. 1.490

PC-tilkobling tillegg + kr. 390

Tillegg for trådløst + kr. 1.990

Gibraltarstredet

Bli med NoF Travel!

September 2013

Vi reiser til Andalucia i Sør-Spania en uke midt i september for å oppleve det imponerende høsttrekket over Gibraltar-stredet, ikke minst av storker og ulike arter rovfugler. Vi legger opp til et nokså rolig tempo. Turlleder er Per Stensland

Pris kr 10.500 inkl. reise, kost, losji og guiding

NoF
Travel

Plysfugler med "ekte" sang

Populære i skole og barnehage

Våre søte fugler i plysj er ikke bare naturtro og gjenkjennlige. De låter også som originalene! Plysfuglene synger når du klemmer på dem, og låten du hører er "ekte" opptak fra naturen. Dette er gaven som kan lære barn å gjenkjenne sangen til våre mest kjære sangfugler. Fuglene er ca 15cm lange. Vi kan tilby mer enn 40 ulike arter.

Pris kr.79 pr. stk.
3 stk kr.200 + frakt

De mest populære fuglene er:
Svarttrost, kjøttmeis, bokfink, dompap, blåmeis, gråspurv, gjøk og rødstrupe

Opplev og utforsk sommerfugler

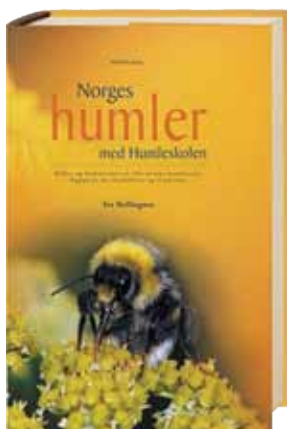
Lars-Jørgen Natvik gir deg alle de praktiske tipsene til hvordan du kan få utbytte av å utforske denne fascinerende dyregruppen. Her beskrives de ulike metodene, fra å fange dem med sommerfuglhåv til hvordan du lokker dem til deg med lys og luktstoffer.

Du får en mengde råd om fotografering, artsbestemmelse, preparering, oppbevaring og systematisering eller hvordan du gjør hagen attraktiv for sommerfugler. Utgivelse i mai.

Pris kr. 398 - Forhåndsbestill nå!

Norges humler - Ny bok

Norges humler er den første håndboken om humler i Norge.

Her beskrives humlenes naturhistorie, atferd og økologi. Boka er bygd opp i flere nivå – med flotte bilder, humlenøkkel og gode beskrivelser – noe som gjør den egnet for både naturinteresserte, skoleelever og biologer.

I «Norges humler med Humleskolen» er det fylldig omtale av alle våre norske humlearter. I tillegg er boka spekket med foto av humler i sitt naturlige miljø. 210 fotografier, 123 tegninger, 33 kart og 300 sider.

Pris kr. 498

Fuglekasser av tre

Trivsel og færre insekter i hagen!

Ønsker du ikke å bruke tid på å snekre fuglekasser selv, kan du kjøpe dem fra oss. Vi fører fire størrelser opp til dimensjonene som kattugle og kvinand krever. Kassene er oljebehandlet og har solide tykke bord. De kan males for dem som ønsker det. Vi selger også løse beslag til å verne om inngangshullet.

At kassene er solide, medfører at de blir tunge. Med de temmelig stive transportkostnadene (posten) blir frakten desverre betydelig. Om du bestiller mer enn én kasse blir fraktkost en del redusert pr. kasse.

32 mm hull for fluesnapper og meiser: kr. 130
50 mm hull for stær: kr. 150
80 mm hull for kaie/perleugle: kr. 350
110 mm hull for kattugle/kvinand: kr. 400
Beslag av metall til inngangshull kr.20 pr stk (10 for kr.100)

Solide kasser i betongtre

Kassene fra Schwegler som er laget av trettiblandt betong, tåler angrep fra hakkespett og lignende mye bedre enn våre vanlige trekasser, og har betydelig lengre levetid, og derfor ikke så kostbare, selv om prisen er høyere. Kassene passer fint i hage og bymiljøer, og er meget enkle å henge opp. Schwegler leverer i tillegg en rekke andre spesialkasser for svaler, tårnseiler, flaggermus m.m. Ta evt. kontakt for tilbud.

32 mm hull for fluesnapper og meiser: kr. 275
50 mm hull for stær: kr. 350
Dobbelthull (spurvekasse): kr. 395
Låvesvalereir (skål): kr. 220
Taksvalereir (dobbel): kr. 350

Boliger som gir mer liv i hagen

Pinnsvinhule - Pris kr. 348

Pinnsvinhuset er designet for å være en attraktiv bolig for pinnsvin. Hulen har en rustfri stålramme og et vanttett tak med en naturlig finish. Huset glir naturlig inn i hagen..

Humlekasse - Pris kr. 298

Spesialkonstruert ynglekasse for humler, med inspeksjonsglass og egnet reirmateriale. Se og lær mer om de trivelige humlene, samtidig som du hjelper med pollinering.

Hus - solitære bier - Pris kr. 248

Kube utformet for å tiltrekke solitære bier. Et interaktivt insekt habitat konstruert i holdbart FSC tømmer med individuelle celleskuffer som kan åpnes for inspeksjon/renhold.

